

David McCandless: *Informacja jest piękna* 225 stron, PWN, Warszawa, grudzień 2015 r.

Pod takim tytułem ukazała się książka D. McCandlessa (2015), dziennikarza angielskiego specjalizującego się w wizualizacji informacji, autora wielu prac poświęconych tej tematyce (D. McCandless, 2012, 2014). Jest to unikalna publikacja na temat informacji. Jej wyjątkowość polega na tym, że spośród 225 stron zaledwie ok. 10 zostało zapisanych tekstem, pozostałe zaś to graficzna ilustracja wybranych fragmentów rzeczywistości, w której liczby i słowa stanowią jedynie uzupełnienie. Autor zebrał ilustracje graficzne treści informacyjnych z różnych źródeł. We wstępie pisze: *Zasypany informacjami, próbowałem znaleźć jakiś lepszy sposób, żeby ogarnąć je wzrokiem i zrozumieć*. Wybór padł na graficzną wizualizację rzeczywistości jako formę preferowaną przez człowieka współczesnego. Człowiek ma najlepiej rozwinięty zmysł wzroku, co sprawia, że ilustracja graficzna jest dla niego najbardziej zrozumiała — jeżeli nie zawiera nieznanego symboli.

Czytelnik znajduje w książce piękne obrazy świata, w którym żyje. Śledzi w niej informacje na rozmaite tematy, np.: *jakie są najbardziej popularne teorie spiskowe? Czym jest świadomość według różnych teorii naukowych? Jakie książki powinien znać każdy człowiek? Jakie ryby morskie nadają się do jedzenia? Kim były żony największych dyktatorów?* (z opisu wydawcy).

Zebrane dane zostały zobrazowane za pomocą infografiki ułatwiającej odbiór i zrozumienie treści. Autor przedstawił ponad sto infografik pogrupowanych w dwunastu kategoriach:

- POP (zbiór różnych popularnych tematów) — książki, które powinien przeczytać każdy, poziom inteligencji, typy zarostu, najpopularniejsze imiona, międzynarodowe „numery jeden”, co i gdzie jest traktowane jako najważniejsze i inne;
- sieć — co Chiny cenzurują w Internecie, szybki Internet, sporne artykuły itp.;
- myśl — świadomość, etapy rozwoju człowieka, matryca moralności, postmodernizm (wyjątkowo informacja została podana w postaci tekstu), religie świata, 2012 — koniec świata i in.;
- natura — ryby, które można jeść, świadomość ekologiczna, rosnący poziom oceanów, problem oszczędzania wody;
- nauka — ewolucja pecetów, sceptycy wobec globalnego ocieplenia, dawki promieniowania, przyszłość przyszłości;
- zdrowie — świat leków i narkotyków, wpływ płci, ciało z perspektywy, najbardziej niebezpieczne drobnoustroje;

- żywienie — esencja smaku, rodzaje kawy, uwaga kontra nadwaga, kalorie przyjmowane i spalane;
- siła — kto rządzi światem, za każdym wielkim mężczyzną (żony dyktatorów), arsenał filmowy, Bliski Wschód;
- życie — śmierć w XX w., rodzaje związków miłosnych, ewolucja małżeństw w świecie zachodnim;
- film — 22 historie, najbardziej kasowe produkcje Hollywood w latach 2007—2012, najbardziej kasowe produkcje wszech czasów;
- media — z igły widły, sposoby wizualizacji danych, co mówi horoskop;
- muzyka — taneczna, rockowa, zespoły rockowe z największym sukcesem.

Ta różnorodność tematyczna jest powiązana wspólną cechą — prezentacją graficzną. Infografika to, ogólnie ujmując, ilustracja jakiegoś wycinka rzeczywistości za pomocą obiektów multimedialnych, którym została przypisana pewna treść i funkcja w danym obrazie, służąca do zilustrowania, przedstawienia i ukazania wizualnego (czasem do wizualnego wyjaśnienia) tej rzeczywistości. Jest to skuteczna forma komunikacji i przekazywania wiadomości (informacji). Ułatwia zrozumienie świata; z jednej strony pozwala dostrzec i zrozumieć skomplikowane zależności między danymi zamkniętymi w bazach i tabelkach, z drugiej zaś pokazuje nowe historie, które niejednokrotnie zmieniają nasze patrzenie na rzeczywistość. Siła infografiki ujawnia się w szczególności w jej wykorzystaniu w różnych dziedzinach, m.in.: w ozdabianiu czasopism, w biznesie, przemyśle czy reklamie.

Czytelna i dobrze opracowana grafika wzmacnia wymowę liczb. Przekaz staje się bardziej sugestywny. Język liczb jest dla wielu osób „językiem obcym”, ponieważ wymaga treningu myślowego i umiejętności myślenia abstrakcyjnego. Graficzna wizualizacja ułatwia natomiast odbiór opisu, niejako „tłumaczy” obraz liczbowy na obraz graficzny, który nasze oko jest w stanie ogarnąć i uświadomić. Język graficzny nie wymaga tłumaczenia, co najwyższej pewnej legendy wyjaśniającej znaczenie poszczególnych elementów graficznych. Wizualizacja ułatwia też interpretację informacji na różnych poziomach, jak zakłada hermeneutyka na poziomie ogólnego obrazu, jego struktury, roli poszczególnych figur itd. Wieloaspektowość analizy zależy od konkretnego obrazu.

Niejako na marginesie zauważmy, że w społeczeństwie informacyjnym informacja nabiera szczególnego znaczenia, staje się jego kluczowym atrybutem (zasobem, towarem, kapitałem). Sztuka opracowywania dobrej infografiki będzie nabierać znaczenia, a wybijające się zespoły specjalistów będą najprawdopodobniej zaliczane do elit, wśród nich — graficy komputerowi i programiści. Jest to istotny element kultury informacyjnej. Świat coraz bardziej zaczyna mieć charakter audiowizualny i cyfrowy, jako konsekwencja rozwoju technologii informatycznych. W publikacji D. McCandlessa infografika ma te walory.

Naturalnie publikacji można zarzucić pewne uchybienia, jak np.:

- przeładowanie niektórych obrazów nadmierną ilością szczegółów lub nieczytelność (niezrozumiałość) przekazu, np. infografika zatytułowana *12,7 biliona*

dolarów USD. Światowy koszt kryzysu finansowego, gdzie można odnieść wrażenie, że autor ograniczył się do pozostawienia dwóch pustych, nieco podkolorowanych stron. Tymczasem to tak dobrana skala spowodowała, że obraz powiększył się na kilka stron, co wcale nie sprzyja poprawnemu odczytaniu jego treści;

- ze względu na bardzo małą czcionkę niektóre ilustracje wymagają użycia szkła powiększającego w celu odczytania zamieszczonych tam liczb. Sprawia to, że odbiorca przede wszystkim zwraca uwagę na grafikę, a nie na treść;
- w niektórych przypadkach do infografiki należałoby dodać komentarze;
- niekiedy autor usiłuje pokazać zbyt dużo elementów na jednym obrazie, co znacznie utrudnia zrozumienie jego intencji;
- można znaleźć infografiki, w których forma (bogactwo grafiki) dominuje nad treścią. W tych przypadkach przychodzi na myśl wypowiedź Jana Englerta, aktora, reżysera i pedagoga, że po bardzo bogato ilustrowanym wykładzie zapamiętał tylko owe obrazy i nie pamiętał, kto ten wykład przeprowadził ani jaka była jego treść;
- niektóre tematy i infografiki mogą budzić wątpliwości dotyczące treści. Są adresowane do nader wąskiego kręgu osób, jak np. infografika *Trucizna*, obrazująca preferowane w różnych krajach „odtrutki” po nadmiernym spożyciu alkoholu;
- wątpliwości nasuwa już sam tytuł (*Informacja jest piękna*). Czy rzeczywistość byt niematerialny, pojęcie abstrakcyjne, jakim jest „informacja” można oceniać pod względem jej piękna? Rozwikłanie tej wątpliwości wymaga przytoczenia definicji tego pojęcia, ale autor nie zajmuje w tej kwestii żadnego stanowiska. Wydaje się, że słuszne byłoby nadanie publikacji innego tytułu.

Ale perspektywa, jaką otwiera obecny tytuł, inspiruje do spojrzenia na informację także ze względu na jej bogactwo i różnorodność jako na obraz ukazujący otaczającą rzeczywistość, jak również jej stan, zachodzące w niej procesy, występujące zależności czy uwarunkowania itd.

Wizualizacja danych w statystyce to zabieg znany i stosowany od wielu lat, w istocie od początków rozwijania się tej dyscypliny. Od dawna zauważono, że graficzna prezentacja informacji ułatwia percepcję złożonych zagadnień. Za ojca statystycznej wizualizacji niektórzy specjaliści uznają Szkota Williama Playfaira (1759—1823). Jego wykres paskowy, obrazujący wielkość importu i eksportu pomiędzy Szkocją i jej partnerami handlowymi, na którym długość każdego paska była proporcjonalna do wielkości danego towaru (w obranej przez Playfaira skali), sugestywnie informował o wielkości handlu. Ta graficzna prezentacja okazała się dużo bardziej czytelna dla odbiorcy niż tabela prezentująca liczby. *Statystyka pozwala na opisanie świata, ale to grafika statystyczna pozwala pojąć jego sens* — stwierdza P. Biecek (2014).

Książka McCandlessa, ze swoim bogactwem form i kolorów, z pewnością wspomogło rozwijanie tej techniki w opracowaniach statystycznych. Może także

pomóc w unikaniu form i technik, które mogą stać się źródłem błędnych interpretacji.

Warto dodać, że publikacja została wydana w ponad dziesięciu krajach.

Książka Davida McCandlessa nie wyczerpuje opisu rzeczywistości i nie zastąpi innych opracowań. Może wszakże być traktowana jako swoista encyklopedia, jako szczególnie pomocne źródło wiedzy dla młodzieży szkolnej.

Oprac. **prof. dr hab. Bogdan Stefanowicz** — *Wyższa Szkoła Informatyki Stosowanej i Zarządzania pod auspicjami Polskiej Akademii Nauk*, **mgr inż. Artur Stefanowicz** — *Hewlett Packard Polska*

LITERATURA

- Biecek P. (2014), *Odkrywać! Ujawniać! Objaśniać! Zbiór esejów o sztuce przedstawiania danych*, Fundacja Naukowa SmarterPland.pl, Warszawa.
- McCandless D. (2012), *The Visual Miscellaneum*, HarperCollins, US.
- McCandless D. (2014), *Knowledge is Beautiful*, HarperCollins, UK.
- McCandless D. (2015), *Informacja jest piękna*, tłumaczyła Olga Siara, Wydawnictwo PWN, Warszawa.